

ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХІАТРИЧНОЇ СЛУЖБИ

УДК 342.951:351.77

І.Я. Пінчук, І.Ф. Здорик

ПАРЛАМЕНТСЬКІ СЛУХАННЯ НА ТЕМУ: «ПРО РЕФОРМУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ»

Український науково-дослідний інститут
соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України, м. Київ
ifzdoryk@gmail.com

16 грудня 2015 р. у Верховній Раді України відбулися парламентські слухання на тему: «Про реформу охорони здоров'я в Україні». Ключовими темами для обговорення стали реформування системи охорони здоров'я в Україні, його бачення та існуючі проблеми у цій галузі. Захід зібрав широке коло учасників, серед яких народні депутати, представники Адміністрації Президента, Уряду, МОЗ, обласних державних адміністрацій та обласних рад, керівники департаментів охорони здоров'я та профільних комісій обласних рад, головні лікарі обласних лікарень, члени громадських та волонтерських організацій, профільних міжнародних організацій, науковці та експерти. Серед більш ніж 40 доповідачів були представники законодавчої та виконавчої гілок влади, професійних об'єднань, організацій з захисту прав та інтересів пацієнтів, експерти, науковці та лікарі [5].

Відкриваючи слухання, перший заступник Голови Верховної Ради України А.В. Парубій зазначив: «Нам доводиться проводити реформи майже у всіх сферах суспільного життя. Така доля нашої держави, що нам доводиться одночасно і вести війну на Сході, і реформувати всі сфери: від судової до реформи силових структур, антикорупційні реформи. Але однією з найважливіших для простої людини, для громадянина України, є реформа охорони здоров'я». Головуючий також підкреслив, що без загального плану, без загальної цілі дуже складно робити етапні спеціалізовані реформи та закликав не лише до озвучення проблем у медичній галузі, а й до надання пропозицій до концепції, стратегії та загального бачення такої важливої реформи [1, 5, 6, 8].

Доповідь Міністра охорони здоров'я О. Квіташвілі була присвячена досягненням у галузі охорони здоров'я за минулий рік та визначенню основних пріоритетів, серед яких покращення ефективності медичних послуг, орієнтованих на потреби пацієнта; збереження та зміцнення системи громадського здоров'я; перевага профілактичного напрямку діяльності галузі охорони здоров'я; зниження показників захворюваності, інвалідності та смертності населення; підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги; запровадження ефективних організаційно-правових та фінансово-економічних механізмів; підвищення соціальної справедливості й захисту прав громадян на охорону здоров'я. Окремо міністр звернув увагу на необхідність прийняття найближчим часом нормативно-правової бази для створення прозорих правил на фармацевтичному ринку, надання автономії медичним закладам, запуску гарантованого пакета медичних послуг [3, 5, 6, 8].

Учасники парламентських слухань у своїх виступах зазначали, що збереження здоров'я як важливої складової людського капіталу є безумовним пріоритетом державної політики. Проте хоча Конституцією України здоров'я людини визначено найвищою соціальною цінністю, а стаття 49 Основного Закону регламентує цілу низку важливих державних гарантій, спрямованих на забезпечення захисту та зміцнення здоров'я українських громадян, реальний стан системи охорони здоров'я України впродовж двох останніх десятиліть є незадовільним. Згідно з результатами соціологічних опитувань, до 87 відсотків громадян України незадоволені роботою вітчизняної медичної галузі.

Голова Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я Ольга Богомолець ознайомила усіх присутніх із проектом Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я європейської якості. В своєму виступі доповідач зупинилась на напрямках реформування медичної сфери, а саме: створенні механізму державних закупівель, затвердженні моделі розрахунку собівартості медичних послуг, створенні та забезпеченні роботою регіональних диспетчерських центрів, стандартизації й маршрутизації системи екстреної медичної допомоги, створенні механізму захисту прав пацієнтів. Важливим аспектом впровадження її основних кроків стане доступність гарантованого рівня медичної допомоги для громадян, створення здорової конкуренції серед лікарів, що в сукупності дозволить повернути довіру пацієнтів до вітчизняного медичного обслуговування та підняти його престиж [2, 5, 6, 8].

Досвід останніх двох років засвідчив, що вітчизняна медична галузь зіткнулася з новими викликами,

пов'язаними з проведенням бойових дій на Сході країни, коли кількість осіб, які потребують медичної допомоги та реабілітації, зростає в рази.

З доповіддю «Психічне здоров'я – важлива складова національної безпеки держави та стабільності суспільства» виступила Директор Українського НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України, Головний позаштатний спеціаліст зі спеціальності «Психіатрія та Наркологія» д.мед.н. с.н.с. Ірина Яківна Пінчук [6].

«Шановний головуєчий!
Шановні народні депутати!
Шановні присутні!

Актуальність питання охорони психічного здоров'я сьогодні вже не обговорюється. Нам потрібні конкретні кроки, конкретні політичні рішення для створення нового іміджу України, забезпечення національної безпеки нашої держави та стабільності в суспільстві.

Сьогодні з екранів телевізорів, у засобах масової інформації ми чуємо такі слова як божевільня, психічна криза, депресія, ПТСР, шизофренія тощо. Нам, фахівцям, дуже прикро спостерігати таку гіпердіагностику, тим більше з вуст нефахівців. З одного боку, вживання психіатричної термінології в такий спосіб у суспільстві ще більше стигматизує нашу галузь, але, з іншого боку, зрозумілим стає те, що держава починає визнавати важливість питання охорони психічного здоров'я.

Тому сьогодні ми звертаємо увагу на необхідність вирішення двох найголовніших питань. У нас є лише два прохання. Перше – це розгляд в першому читанні змін до Закону України «Про психіатричну допомогу» та друге – створення та затвердження Державної Програми охорони психічного здоров'я населення України.

Проблеми на сьогодні:

- Відсутність державної стратегії в галузі охорони психічного здоров'я;
- Повільне проведення структурної реформи служби, спрямованої на створення соціально-орієнтованої психіатричної допомоги;
- Відсутність комплексного біопсихосоціального підходу до надання допомоги, а саме до розвитку реабілітації, психоосвітніх програм, мультидисциплінарного підходу;
- Недостатня міжсекторальна взаємодія.

Сьогодні Україна програвала в Європейському суді 10 справ, 3 з яких – через невідповідність діючого законодавства Конвенції прав людини і основоположних свобод.

Протягом року фахівці МОЗ України, Мінсоцполітики, МО, профільні асоціації, громадські організації пацієнтів та їхніх родичів, Уповноважений ВР України з прав людини, Уповноважений Президента України з прав дитини неодноразово обговорювали зміни до Закону. Наголошуємо на терміновому розгляді змін до Закону України «Про психіатричну допомогу» в першому читанні [4].

На проблеми української судової психіатрії було звернуто увагу в Комітеті ООН з захисту прав інвалідів у серпні 2015 р. Основною проблемою є централізація надання психіатричної допомоги у вигляді госпіталізації з суворим наглядом та умови її надання, що прирівню-

ються до катування. В листопаді 2015 року відбувся моніторинг Європейськими експертами закладів, де проходить примусове лікування. Заключний звіт буде наданий Україні в січні 2016 року.

Просимо МОЗ дозволити, а Комітет з питань охорони здоров'я та народних депутатів підтримати впровадження в 2–3 пілотних регіонах європейської моделі надання психіатричної допомоги пацієнтам, які скоїли злочин.

В Україні до сьогодні не було офіційної статистики щодо ПТСР. З 2015 р. МОЗ вперше впровадило збір даних про кількість ПТСР взагалі, зокрема у військовослужбовців та дітей. І у березні 2016 р. ми вперше отримаємо дані за 2015 р. Сьогодні на сайті МОЗ України в рубриці «Громадське обговорення» знаходиться Клінічна Настанова та Уніфікований клінічний протокол «Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад». Ці документи розроблялися та адаптувалися вперше мультидисциплінарною міжвідомчою робочою групою, до складу якої увійшли фахівці силового блоку, громадські організації.

Просимо МОЗ прискорити процедуру затвердження даних документів та завершити цей процес до кінця року.

На жаль, в Україні досі відсутнє розуміння системи реабілітації в сфері охорони психічного здоров'я. Існує плутанина понять «медична», «психологічна», «соціальна», «професійна реабілітація», хто і де її має проводити. Однак, заглянувши в історію країн, що пройшли через військові події, ми бачимо, що для створення системи реабілітації, починаючи з визначення поняття «реабілітація» до створення методології, знадобилося від декількох років до десятиліть.

Для прискорення цього процесу в Україні необхідно прийняти 5-річну Державну Програму охорони психічного здоров'я населення, підкріплену фінансово, де чітко будуть прописані покрокові завдання для кожного Міністерства і відомства, з урахуванням їх компетенції. Не зробивши цього ми ще довго будемо працювати за принципом «лебідь, рак і щука», нерационально використовувати державні кошти, а найголовніше – ми ніколи не створимо системи реабілітації. Не допоможуть окремі накази по міністерствах, ніякі розрізнені плани заходів, безперервні засідання всіх робочих груп.

Сьогодні психіатрична служба має Концепцію Державної Програми охорони психічного здоров'я населення України, яка протягом тривалого часу розроблялася МОЗ України, пройшла громадське обговорення, розглянута на засіданні круглого столу при Комітеті з питань охорони здоров'я.

Беручи до уваги, що сьогодні в Україні не приймаються державні програми, ми просимо зробити виняток, з урахуванням потреб сьогодення, і прийняти Державну Програму охорони психічного здоров'я населення України.

Психічне здоров'я – загальна справа і, якщо ми досягнемо успіху, – виграють всі, при невдачі – заплатить кожний».

У обговоренні актуальних питань щодо реформування охорони здоров'я в Україні взяли участь понад 40 чоловік, зокрема народні депутати (Мусій О.С., Шипко А.Ф., Корчинська О.А., Яриніч К.В., Шурма І.М.,

Сисоєнко І.В., Чижмарь Ю.В.), Уповноважений Президента України з прав людей з інвалідністю Сушкевич В.М., Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Лутковська В.В., Президент Національної академії медичних наук Сердюк А.М., академік НАН України Чехун В.Ф. та інші. Учасники парламентських слухань наголосили на необхідності активізувати розробку та супровід пакета законопроектів, необхідних для законодавчого забезпечення реформування охорони здоров'я, а саме щодо: основних засад державної політики охорони здоров'я, закладів охорони здоров'я, лікарських засобів, системи медичного страхування, захисту прав пацієнтів, психічного здоров'я, медичних послуг, донорства, трансплантації, сімейної медицини тощо [5].

У заключному слові Голова Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я Ольга Богомолець подякувала учасникам слухань та запросила фахівців з різних галузей медицини до участі в засіданнях комітету [5, 7, 8]. На її думку, парламентські слухання стануть відправною точкою для визначення основних шляхів та втілення у життя принципово нових підходів до реформування системи охорони здоров'я в Україні, що будуть відображені у напрацьованих за результатами парламентських слухань Рекомендаціях. Таким чином, суспільство зможе отримати чіткий алгоритм заходів, яких необхідно вжити на всіх рівнях державної влади для забезпечення проведення реформи системи охорони здоров'я в Україні з урахуванням набутого раніше по-

зитивного досвіду та найкращих міжнародних практик у цій сфері.

Закриваючи засідання, перший заступник Голови Верховної Ради України А.В. Парубій подякував присутнім за принципову та відверту розмову, внесення конструктивних пропозицій та запропонував Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я доопрацювати проект рекомендацій з урахуванням висловлених під час обговорення зауважень та пропозицій [5, 7, 8].

Список використаної літератури

1. Виступ А. Парубія під час парламентських слухань «Про реформу охорони здоров'я в Україні» [Електронний ресурс] / Youtube – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=PDx4wmi9MBo>
2. Виступ О. Богомолець під час парламентських слухань «Про реформу охорони здоров'я в Україні» [Електронний ресурс] / Youtube – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=xl5rAAHFmdQ>
3. Виступ О. Квіташвілі під час парламентських слухань «Про реформу охорони здоров'я в Україні» [Електронний ресурс] / Youtube – Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/watch?v=ilvb_wEa0nc
4. Закон України про психіатричну допомогу. – К. : Вид-во "Сфера", 2000. – 50 с.
5. Парламентські слухання [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: http://rada.gov.ua/news/Novyny/Parlamentski_slukhannya/121696.html
6. Парламентські слухання на тему «Про реформу охорони здоров'я в Україні» [Електронний ресурс] / Youtube – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=EtEzrw8K1S8>
7. Парламентські слухання на тему «Про реформу охорони здоров'я в Україні» частина 2 [Електронний ресурс] / Youtube – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=4ak3kPQQ-XM>
8. Про парламентські слухання на тему «Про реформу охорони здоров'я в Україні» 16 грудня 2015 року [Електронний ресурс] / Урядовий портал – Режим доступу до ресурсу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248713919&cat_id=244828973